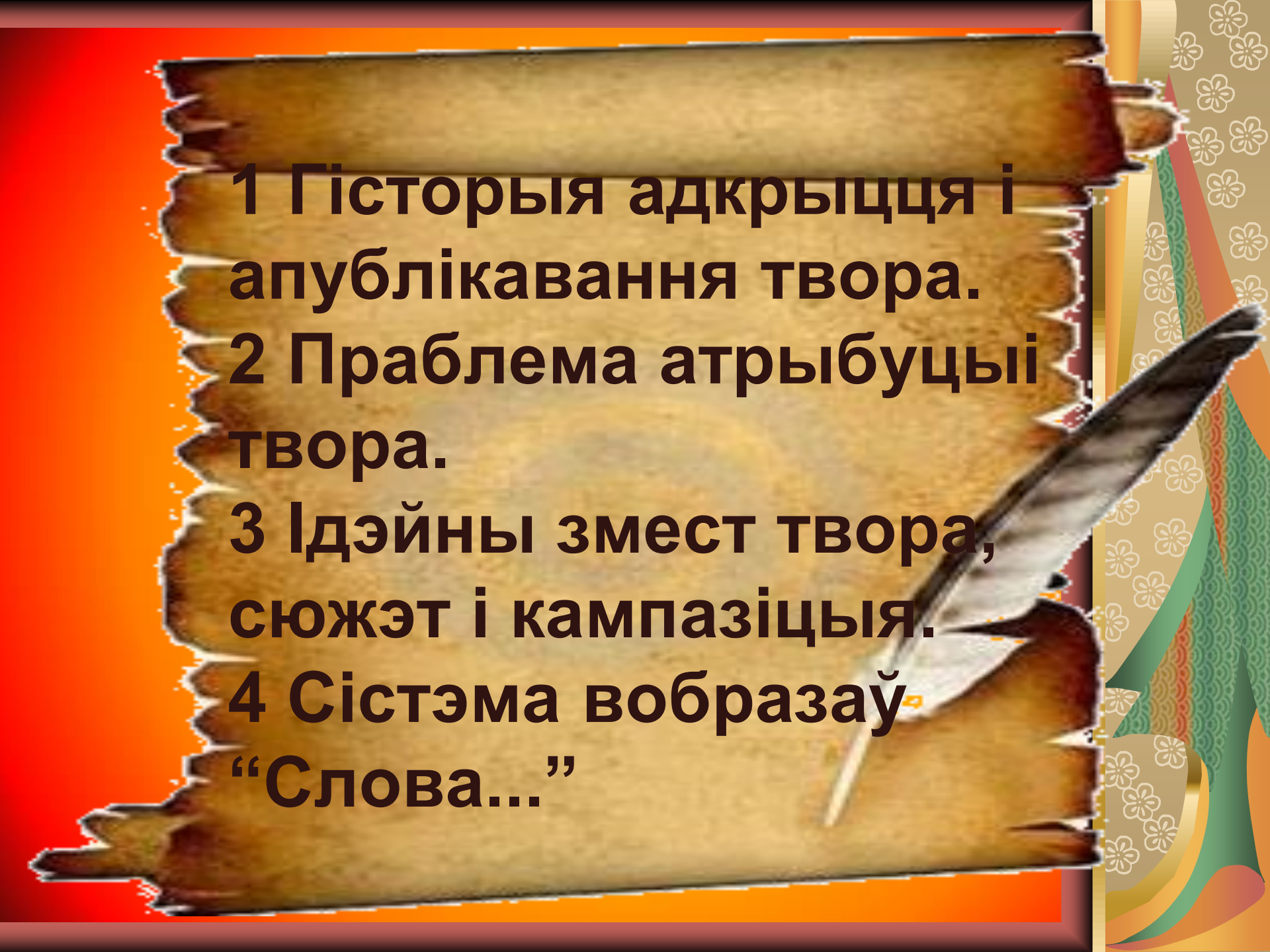


***Мастацкі феномен
“Слова пра паход
Ігара”***



- 
- 1 Гісторыя адкрыцця і апублікавання твора.**
- 2 Праблема атрыбуцыі твора.**
- 3 Ідэйны змест твора, сюжэт і кампазіцыя.**
- 4 Сістэма вобразаў “Слова...”**

- “Слова...” было набыта збіральнікам рускай даўніны графам А.І. Мусіным-Пушкіным у канцы XVIII ст. у архімандрыта Спаса-Прэабражэнскага манастыра г. Яраслаўля Іолія Быкоўскага.
- Твор знаходзіўся ў складзе зборніка старажытнарускіх летапісаў.
- Пісарская копія твора была зроблена для Кацярыны II.
- У 1800 г. “Слова...” было надрукавана.
- Арыгінал, што захоўваўся ў доме Мусіна-Пушкіна, згарэў падчас пажару ў Маскве (1812 г.).



“Слова...” – твор ананімны. Яно ўзнікла ў княскім асяроддзі, на што ўказваюць шматлікія рэаліі і дэталі твора: тэма, змест, героі, характар выкладу, гістарычна-палітычны досвед аўтара. Паэма створана чалавекам, цесна звязаным з князямі Ігарам і Святаславам, старажытнарускім скальдам, ці бардам. Аўтарства помніка прыпісвалі шматлікім гістарычным асобам, у тым ліку самому Ігару і К.Тураўскаму.

Найбольш верагодным аўтарам з'яўляецца песнятворца Хадына (версія А.Чарнова), які ўзгадваецца ў творы самім аўтарам. Такія аўтарскія прыёмы і прыклады сустракаюцца ў сусветнай паэзіі. Бясспрэчна, што ён – чалавек:

- *высокаадукаваны,*
- *сапраўдны паэт,*
- *аб'ектыўны апавядальнік,*
- *патрыёт сваёй краіны,*
- *хутчэй за ўсё хрысціянін.*

Твор тыпалагічна блізкі да твораў гераічнага эпасу сярэдневечнай Еўропы (“Песня пра Раланда”, “Песня пра нібялунгаў”, “Песня пра майго Сіда”).

ІДЭЯ ТВОРА – у асуджэнні міжусобіц, у закліку да яднання («Ярославли и вся внуце Всеславли! Уже понизите стязи свои, вонзите свои мечи вережени, уже бо выскочисте из дедней славе. Вы бо своими крамолами начясте наводити поганья на землю Рускую..!»).

У ім выявіліся погляды перадавых колаў старажытнарускага грамадства, імкненні ўсяго народа.

СЮЖЕТ: У цэнтры твора – апісанне пахода князя Ігара на полаўцаў.

Вясною 1185 г. ноўгарадска-северскі князь Ігар Святаславіч са сваім братам Усеваладам, сабраўшы адносна невялікую дружыну, накіраваўся ў стэп. Ля ракі Каялы, у раёне ніжняга Дона, рускае войска неспадзявана было акружана полаўцамі і разбіта, а ўсе князі ўзяты ў палон. Твор заканчваецца ўцёкамі Ігара з палону і вяртаннем яго ў Кіеў.



**Кампазіцыя твора –
пабудова, структура маст.
твора: адбор і
паслядоўнасць элементаў і
выяўленчых прыёмаў твора,
якія ствараюць мастацкае
цэлае ў адпаведнасці з
аўтарскай задумай.**

Кампазіцыя “Слова...” даволі складаная. Аповед пра паход Ігара перамяжоўваецца адсылкамі да іншых падзей і герояў, што знаходзяцца ў розных часавых вымярэннях: гэта аповяд пра князя Алега, сон Святаслава, жыццё і дзеянні Усяслава Чарадзея (бітва на Нямізе ў тым ліку) і Ізяслава Васількавіча, плач Яраслаўны...



ВОБРАЗЫ:

Русь, Князь Ігар, яго брат Усевалад, сын Уладзімір, Святаслаў Кіеўскі, Яраслаўна, князь Алег, полацкія князі, палавецкія ханы, прырода, аўтар і інш.



Яркія старонкі ў “Слове...” прысвечаныя Полацкай зямлі, яе князям:

- Паэт згадвае князя Ізяслава Васількавіча, што не шкадаваў свайго жыцця дзеля абароны роднай зямлі (“*позвони своими острыми мечи о шеломы литовския, притрепа славу деду своему Всеславу*”).
- Асаблівае месца займае ў паэме вобраз нястомнага і непакорлівага Усяслава Чарадзея (XI ст.), які ўсё сваё жыццё аддаў барацьбе за ўмацаванне палітычнай магутнасці і незалежнасці Полацкага княства. Ён акружаны ў “Слове...” таямнічым арэолам князя-чараўніка і паказаны як смелы, умелы, імклівы і таленавіты палкаводзец. Мудрым і дзейным паказаны Усяслаў Чарадзея на вялікакняжацкім троне ў Кіеве, на які ён быў узведзены воляю народа. З усіх герояў паэмы ён найбольш складаны і загадкавы. Усяслаў – вешчы, усемагутны і адначасова няшчасны, непрыкаяны князь.

ПЕРАКЛАДЫ твора на беларускую мову:

- Першым у беларускай літаратуры звярнуўся да «Слова...» **М. Багдановіч** (1910 г. пераклаў урывак пра полацкага князя Ізяслава).

- Поўныя пераклады паэмы на сучасную беларускую мову ўпершыню зрабілі **Я.Купала** (празаічны ў 1919 г., вершаваны ў 1921 г.) і **М. Гарэцкі** (1922). *Іх пераклады выкананы ў лепшых скарынаўскіх традыцыях, па-майстэрску перадаюць не толькі змест, але і дух арыгінала.*

- Таленавіты і дакладны вершаваны пераклад твора на беларускую мову зрабіў у 1984 г. **Р.Барадулін**.

**“Слова пра паход Ігара” – твор
складаны і сінкрэтычны
паводле свайго характару. Не
выпадкова аўтар называе свой
твор то словам, то аповесцю,
то песняю... У гэтым “Слове...”
арганічна спалучаны лірыка і
эпас, пахвала і плач, вусна-
паэтычны і кніжна-літаратурны
вытокі. (Гл. с.139-140 акад. выд.)**

